

Форма № Н - 3.04

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет**

Кафедра філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри філології
Інна Нагрибельна
“27” січня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 19.6 Методика проведення занять з народознавства

Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка
Кваліфікація: вихователь дітей дошкільного віку

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з методики проведення занять з народознавства
для студентів за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Розробники: Сидоренко Наталія Іванівна – кандидат філологічних наук,
доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філології

Протокол від “27” січня 2020 року №6

Завідувач кафедри філології

_____ (підпис)

(Нагрибельна І.А.)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань Спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 1. Освіта/Педагогіка Спеціальність 012. <u>Дошкільна освіта</u> Ступінь вищої освіти бакалавр	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		4 семестр	4 семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6		Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		42 год.	82 год.
		Індивідуальна робота	
Вид контролю:			
Залік	Залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

для заочної форми навчання – 1:0,09

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 90											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі						у тому числі				
		л	п	Лаб.	Інд.	с.р.		л	п	Лаб.	Інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Ознайомлення дітей із фольклором, звичаями, обрядами та символікою українців												
Тема 1. Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі	4	2	2				10	2				8
Тема 2. Використання малих жанрів українського фольклору у ДНЗ	6		2			4	8					8
Тема 3. Українська казка у дошкільному закладі	8	2	2			4	2		2			2
Тема 4. Українські національні ігри в дошкільному навчальному закладі	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Методика ознайомлення дітей з символами України	6		2			2	8					8
Тема 6. Ознайомлення дітей з рідним краєм	6	2	2			2	8					8
Тема 7. Українські національні свята та обряди	10	2	4			4	10					8
За змістовим модулем 2	44	10	16			20	54	2	2			5
Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей з родинною обрядовістю та промислами і ремеслами українців, зі національним мистецтвом та побутом українців												
Тема 1. Сім'я та сімейний побут.	4	2	2				4					4
Тема 2. Релігія в свідомості українського народу	8	2	2			4	2					2
Тема 3. Народні знання в житті українців	6		2			4	4					4
Тема 4. Елементи народної математики у дошкільному закладі	4		2			2	4					4
Тема 5. Особливості ознайомлення дітей з національним мистецтвом	8	2	2			4	8	2				6
Тема 6. Народні промисли та ремесла українців.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 7. Український національний одяг	6		2			4	6					6
Разом за зміст. модулем 2	44	8	14			22	36	2	2			32

Усього годин за рік	90	18	30			4 2	90	4	4			82
---------------------	----	----	----	--	--	--------	----	---	---	--	--	----

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика проведення занять з народознавства в ЗДО » складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки підготовки бакалаврів напряму 012 Дошкільна освіта.

Мета курсу: ознайомити студентів з теоретичними засадами та історією національної української педагогіки; українськими національними традиціями, культурою, побутом; збагатити словник майбутніх вихователів народознавчими термінами; прищепити практичні вміння й навички народознавчої роботи з дошкільниками; ознайомити з передовим педагогічним досвідом народознавчої практики в галузі дошкільного виховання; сприяти підготовці студентів до роботи в дошкільних закладах.

Предметом методики проведення занять з народознавства є засоби, форми, методи, прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з українськими народними традиціями, культурою, звичаями, оберегами, символами та прилучення їх до національного духовного надбання українського народу.

Завдання курсу:

Теоретичні

- ознайомити з теоретичними завданнями та історією національної української педагогіки;
- розкрити феномен України;
- дати змогу студентам досягнути глибину власної етнічної історії;
- зрозуміти неповторність своєї культури;
- усвідомити велич рідного народу, його місце у світовій спільності.

Практичні

- прищепити навички та вміння працювати з історичним українським народознавством, творчо його застосовувати до дітей різних груп дошкільного віку;

- оволодіти практичними вміннями і навичками роботи з дітьми з народознавства;

- ознайомитись з передовим педагогічним досвідом народознавчої практики в галузі дошкільного виховання.

У процесі навчання формуються у майбутнього вихователя ЗДО **компетентності**, пов'язані з вимогами до його знань та особливостями професійної діяльності, а саме:

ІК. Здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти.

ЗК-3. Здатність до вільного спілкування і співпраці державною та рідною мовами (усно і письмово).

ЗК-5. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного віку; чинним нормативним забезпеченням дошкільної освіти.

ФК-4. Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України).

ФК-7. Здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо). Здатність до формування у дітей

раннього і дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у різних видах мистецтва (образотворче, музичне, театральне).

ФК-9. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Після вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких **програмних результатів навчання (ПРН)**, що відповідають компонентам освітньої програми, а саме:

ПРН 2. Розуміти, описувати і аналізувати явища з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій. Використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПРН 4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку. Обирати і застосовувати алгоритм професійних дій для організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах ЗДО і сім'ї.

ПРН 8. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

Міждисциплінарні зв'язки: нормативна дисципліна «Методика викладання народознавства в дошкільних закладах» є складовою частиною професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” і пов'язана з дисциплінами «Культурологія», «Історія України», «Теорія і методика розвитку рідної мови».

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Змістовий модуль 1. . Ознайомлення дітей із фольклором, звичаями, обрядами та символікою українців

Лекційний модуль

1. Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі(2 год.).
2. Українська казка у дошкільному закладі (2 год.).
3. Українські національні ігри в дошкільному навчальному закладі(2 год.).
4. Методика ознайомлення дітей з символами України(2 год.).
5. Ознайомлення дітей з рідним краєм(2 год.).
6. Українські національні свята та обряди(2 год.).

Практичний модуль

1. Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі(2 год.).
2. Використання малих жанрів українського фольклору у ДНЗ(2 год.).
3. Українська казка у дошкільному закладі (2 год.).
4. Українські національні ігри в дошкільному навчальному закладі(2 год.).
5. Методика ознайомлення дітей з символами України(2 год.).
6. Ознайомлення дітей з рідним краєм(2 год.).
7. Українські національні свята та обряди(2 год.).

Модуль самостійної роботи

1. Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі.
2. Використання малих жанрів українського фольклору у ДНЗ.
3. Історія розвитку етнопедагогіки.
4. Українські обрядові пісні у роботі з дошкільниками.

5. Розробка матеріалів до тем модулю.

Список рекомендованої літератури

Основна література.

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» - К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Богуш А.М ., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. І допов.- К., Вища шк., 2002.-407с.
3. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки / Упоряд. Н.С.Шумада. – К.: Веселка, 1989. – 606 с.
4. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 475с.
5. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. - К., 1985. – С.11-13.
6. Сухомлинський В.А. Батьківська педагогіка. – К., 1979. – 274 с.
7. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. Кер. Проекту В.О. Огнев'юк, - Київ. Ун-т ім. Б.Грінченка.- К.: Київ. Ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 304 с.

Додаткова література.

1. Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. — К.: Знання, 1977.- 189 с.
2. Данилюк А. Г. Українська хата. — К.: Знання, 1991.- 73 с.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.: Знання, 1990.- 271 с.
4. Коровицький О. О., Тканко З. О. Моделювання костюма в Україні ХХ ст. — Л., 2000. -194 с.
5. Мій рідний край, моя земля: Українське народознавство у дошкільному закладі /Програма та довідковий матеріал вихователям дошкільних закладів. – Одеса, 1993. .- 35 с.
6. Мій рідний край, моя земля: Українське народознавство у дошкільному закладі /Програма та довідковий матеріал вихователям дошкільних закладів. – Одеса, 1993.- 35 с.

7. Самсоник Н.Ф. Народна мудрість // Дошкільне виховання. – 1989. - №
8. Самсоник Н.Ф. Народна мудрість // Дошкільне виховання. – 1989. - № 3.- С.13-15.
9. Семиліточка. Українські народні казки. – К.: Веселка, 1999.- 318 с.
10. Скуратівський В. Українські традиції, свята та обряди // Дошкільне виховання. – 1992. - № 2-3. – С. 14-15.
11. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. – К.: Знання, 1991. – 174 с.
12. Стельмахович М.Г. Українська етнопедагогіка // Радянська школа. – 1989. - № 6.- С. 25-27.
13. Стельмашук Г. Г. Традиційні головні убори українців. — К., 1993.- 95 с.
14. Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. — К, 1992. -375 с.
15. Чебатюк О.Ю. Календарно-обрядові пісні. – К.: Знання, 1987.- 116 с.
16. Шкаріна Л.Ф. Ознайомлення дітей з творами живопису// Дошк. виховання. – 1993.-№1. –С.14-16.
17. Яницька О.Ю. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку.— Рівне, 1992.- 173 с.

INTERNET – ресурси

<http://etno.uaweb.org>

<http://tvory.com.ua>

Підсумкова тека усно.

Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей з родинною обрядовістю та промислами і ремеслами українців, зі національним мистецтвом та побутом українців

Лекційний модуль

1. Сім'я та сімейний побут.
2. Особливості ознайомлення дітей з національним мистецтвом(2 год.).
3. Народні промисли та ремесла українців (2 год.).
4. Український національний одяг(2 год.).

Практичний модуль

1. Сім'я та сімейний побут. Методика ознайомлення дітей з родинними стосунками та сімейними традиціями України. (2 год.).
2. Релігія в свідомості українського народу. (2 год.).
3. Народні знання в житті українців. (2 год.).
4. Елементи народної математики у дошкільному закладі (2 год.).
5. Особливості ознайомлення дітей з національним мистецтвом(2 год.).
6. Народні промисли та ремесла українців(2 год.).
7. Український національний одяг. (2 год.).

Модуль самостійної роботи

1. Запровадження християнства в Русі - Україні.
2. Допоміжні промисли і ремесла України.
3. Система харчування та народна кулінарія.
4. Розробка матеріалів до тем модулю.
5. Народна музична культура.
6. Слово в українській культурі: усна та писемна традиція .

Список рекомендованої літератури.

Основна література.

1. Богущ А.М ., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. І допов.- К., Вища шк., 2002.-407с.
2. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. — Л., 1992.- 251 с.
3. Білан М.С. Український стрій: Навчальний посібник / М.С. Білан, Г.Г. Стельмашук. – Львів : Фенікс, 2000. – 325 с.
- 4.Васіна З.О. Український літопис вбрання: [Книга-альбом] / З.О. Васіна. – К.: Мистецтво, 2003-2006. – Текстівки, рез. англ., рос. Т. 2: XIII - початок XX ст.: Наук.-худож. реконструкції. – 2006. – 448 с.
5. Етнографія України: Навч. посібн. / за ред. проф. С. А. Макарчука. – Вид. 2- е, перероб. і доп. – Львів : Світ, 2004. – 520с.

6. Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія на ренесанс / Т.О. Ніколаєва. – К. : Дніпро, 2005.– 320 с: ілюст.

7. Українське народознавство: Навч. посіб. /За ред.. С.П.Павлюка.-2-ге вид.- К.:Знання, 2004.- 570с.

Додаткова література.

1. Данилюк А. Г. Українська хата. — К. : Наукова думка, 1991. — 110 с.
2. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.,: Заповіт, 1997.- 254 с.
3. Коровицький О. О., Тканко З. О. Моделювання костюма в Україні ХХ ст. — Л., 2000.- 218 с.
4. Мій рідний край, моя земля: Українське народознавство у дошкільному закладі /Програма та довідковий матеріал вихователям дошкільних закладів. – Одеса, 1994. – 197 с.
5. Самсоник Н.Ф. Народна мудрість // Дошкільне виховання. – 1989. - № 3.
6. Скуратівський В. Посвіт. – К. : Молодь, 1988. - 172 с.: фото.
7. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. – К.: Знання, 1991.- 48 с.
8. Стельмахович М.Г. Українська етнопедагогіка // Радянська школа. – 1989. - № 6.- С.18-21.
9. Стельмащук Г. Г. Традиційні головні убори українців. — Київ: Наук. думка, 1993. – 240 с.
10. Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. — К.: Либідь, 1992. -192 с.
11. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. // Вибр. пед.твори: В 2 т. -К., 1990.Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. — К., 1977.
12. Шкаріна Л.Ф. Ознайомлення дітей з творами живопису// Дошк. виховання. – 1993.-№1. –С.14-16.

INTERNET – ресурси

<http://proridne.org>

<https://doshkilnyk.in.ua/tag/narodoznavstvo/>

Підсумкова тека письмово.

ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ (Заочне навчання)

Змістовий модуль . Методика ознайомлення дошкільників із духовною та матеріальною спадщиною українців

Лекційний модуль

1. Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі(2 год.).
2. Особливості ознайомлення дітей з національним мистецтвом(2 год.).

Практичний модуль

1. Українська казка у дошкільному закладі (2 год.).
2. Народні промисли та ремесла українців (2 год.).

Модуль самостійної роботи

Теоретичні засади методики українського народознавства у дошкільному закладі. Історія розвитку етнопедагогіки. (8год.).

Використання малих жанрів українського фольклору у ДНЗ(8год.).

Українська казка у дошкільному закладі (2 год.).

Українські національні свята та обряди(8 год.).

Українські національні ігри в дошкільному навчальному закладі(8 год.).

Методика ознайомлення дітей з символами України(8 год.).

Ознайомлення дітей з рідним краєм(8 год.).

Сім'я та сімейний побут. Методика ознайомлення дітей з родинними стосунками та сімейними традиціями України. (4 год.).

Релігія в свідомості українського народу. (4год.).

Народні знання в житті українців. (2год.).

Елементи народної математики у дошкільному закладі (2 год.).

Особливості ознайомлення дітей з національним мистецтвом(6год.)

Народні промисли та ремесла українців Система харчування та народна кулінарія. (6 год.).

Український національний одяг. (6 год.).

Розробка матеріалів до тем модулю.

Список рекомендованої літератури

Основна література.

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» - К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Богуш А.М ., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. І допов.- К., Вища шк., 2002.-407с.
3. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. Кер. Проекту В.О. Огнев'юк, - Київ. Ун-т ім. Б.Грінченка.- К.: Київ. Ун-т ім. Б.Грінченка,2016. – 304 с.
3. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки / Упоряд. Н.С.Шумада. – К.: Веселка, 1989. – 606 с.
4. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 475с.
5. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. - К., 1985. – С.11-13.
6. Сухомлинський В.А. Батьківська педагогіка. – К., 1979. – 274 с.

Додаткова література.

13. Данилюк А. Г. Українська хата. — К. : Наукова думка, 1991. — 110 с.
14. Іваницький А. Українська народна музична творчість. – К.,: Заповіт, 1997.- 254 с.

15. Коровицький О. О., Тканко З. О. Моделювання костюма в Україні ХХ ст. — Л., 2000.- 218 с.
16. Мій рідний край, моя земля: Українське народознавство у дошкільному закладі /Програма та довідковий матеріал вихователям дошкільних закладів. – Одеса, 1994. – 197 с.
17. Самсоник Н.Ф. Народна мудрість // Дошкільне виховання. – 1989. - № 3.
18. Скуратівський В. Посвіт. – К. : Молодь, 1988. - 172 с.: фото.
19. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. – К.: Знання, 1991.- 48 с.
20. Стельмахович М.Г. Українська етнопедagogіка // Радянська школа. – 1989. - № 6.- С.18-21.
21. Стельмащук Г. Г. Традиційні головні убори українців. — Київ: Наук. думка, 1993. – 240 с.
22. Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. — К.: Либідь, 1992. -192 с.
23. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. // Вибр. пед.твори: В 2 т. -К., 1990.Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. — К., 1977.
24. Шкаріна Л.Ф. Ознайомлення дітей з творами живопису// Дошк. виховання. – 1993.-№1. –С.14-16.

INTERNET – ресурси

<http://proridne.org>

<https://doshkilnyk.in.ua/tag/narodoznnavstvo/>

Підсумкова тека усно.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього вчителя початкової школи з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання робота в малих групах, індивідуальна робота, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, розповідь-пояснення, бесіда, метод ілюстрації та демонстрації, самостійна робота, аналіз життєвих ситуацій.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, практичному і тестовому контролю.

Теоретичні знання студентів перевіряються під час екзамену або заліку за результатами тестування та усних або письмових відповідей.

Рівень набутих студентами практичних умінь і здатностей (компетенцій) перевіряються під час практичних занять і за підсумками виконання самостійної роботи.

Оцінювання навчальних досягнень студентів проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю, що має на меті перевірку відповідності набутих студентом знань, умінь.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Критерії оцінювання роботи студентів на практичних заняттях

За шкалою ECST	Рівень навчальних досягнень студента	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
А 90-100	Високий відмінно	Відповідь або виконання завдання характеризується правильністю та повнотою без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній діяльності. Студент має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки. Студент здатен досягати визначеної мети навчального процесу за допомогою різних методів і методичних прийомів.
В 82-89	Високий добре	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача. Викладення матеріалу з теми є чітким, логічним з наведенням прикладів із власних спостережень, використанням знань із суміжних дисциплін. Відповідь або виконання завдання характеризується повнотою з незначними огріхами без надання допомоги з боку викладача.
С 74-81	Достатній добре	Відповідь або виконання завдання характеризується недостатньою повнотою, але правильністю без надання допомоги викладача. Студент володіє обсягом знань та умінь, які є необхідними для розкриття теми, користується термінологією, однак, під час розкриття теоретичних основ українознавства, студент може припускатися окремих неточностей, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Під час висвітлення питань щодо сучасних досягнень поглядів на українознавство з деякими огріхами може обґрунтувати відповідь, здатен до практичного застосування знань з використанням консультативної допомоги викладача.
D 64-73	Середній задовільно	Відповідь або виконання завдання характеризується неповнотою і проводяться за допомогою консультації викладача. Значну частину матеріалу студент наводить на репродуктивному рівні, зазнає труднощів під час надання визначень ключовим поняттям теми, недосконало володіє сучасними досягненнями історичної науки. Під час відповіді спостерігається порушення логічності та точності. Для розкриття теоретичних питань, виконання завдань та демонстрації практичних умінь необхідна консультативна допомога з боку викладача.
Е	Початковий	Відповідь або виконання завдання характеризується

60-63	задовільно	фрагментарністю і є можливими тільки за умови надання допомоги викладача. Студент частково володіє матеріалом з теми, не користується ключовими термінами. Викладення матеріалу відбувається на репродуктивному рівні зі значною кількістю огріхів та неточностей. Студент здатен досягати визначеної мети навчального процесу за допомогою різних методів і методичних прийомів, тільки під керівництвом викладача.
FX	низький	Відповідь або виконання завдання характеризується неправильністю та фрагментарністю, відбуваються під керівництвом викладача. Теоретичний та практичний матеріал, передбачений робочою програмою курсу, засвоєно частково, необхідні практичні уміння не сформовано.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

За шкалою ECST	Рівень навчальних досягнень студента	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
A 90-100	Високий, відмінно	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою НІТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.
B 82-89	Високий, добре	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
C 74-81	Достатній, добре	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибинного аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.
D 64-73	Середній, задовільно	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.
E 60-63	Початковий, задовільно	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.
F X	Незадовільний	Завдання виконано невчасно і є дублюванням відомих джерел інформації. Оформлення не відповідає вимогам, що висуваються до даного виду робіт. Студент не орієнтується у змісті представленого матеріалу. Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача.

		Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.
--	--	--

Критерії оцінювання презентаці

(A) відмінно 90-100	У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю
(B) добре 82-89	Презентація має задовольняти всім критеріям нижчого рівня і одному або двом таким: відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня; показує явне поглиблення та розуміння теми; притягує увагу аудиторії.
(C) добре 74-81	Проект має чіткі цілі, відповідні темі. Включена інформація добута із різноманітних джерел. Проект корисний не тільки для студентів, які його створили
(D) задовільно 64-73	Проект представляє інформацію структуровано у формі опорного конспекту, зрозуміло для аудиторії. Зроблений акцент на важливих питаннях
(E) задовільно 60-63	Проект сфокусований на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура, але вона не явна з показу. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні
(X) незадовільно 1-34	Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми

Критерії оцінювання вміння вести дискусію

Високий рівень - 90-100: А (відмінно). Студенти, що претендують на високий рівень повинні грамотно висловлюватися, мати великий словниковий запас, вміти встановлювати контакт з іншими членами групи і розв'язувати конфліктні ситуації, вміти працювати взаємодіяти в колективі, логічно та послідовно викладати свої думки, аргументовано доводити свою точку зору, вміти вести дискусію, творчо підходити до відповідей на запитання, ефективно використовувати невербальні засоби комунікації, вміння розвиватися й самовдосконалюватися.

Достатній рівень - 82-89: В (добре); 74-81: С (добре) передбачає вміння визначати мету і завдання комунікації, прогнозування можливого результату спілкування, вміння вести дискусію, встановлення контактів зі співрозмовниками, грамотність, логічність, адекватність мовлення, використання невербальних засобів спілкування. Але їх відповіді не відрізняються творчістю, оригінальністю.

Студенти з середнім рівнем – 64-73: D (задовільно); 60-63: E (задовільно) вміють будувати відповіді, але допускають неточності, не завжди доречно обирають мовні засоби при висловлюванні думок, проте добре виступають перед аудиторією з підготовленою доповіддю, володіють частковими вміннями й навичками спілкування.

При низькому рівні - 35-59: FX (незадовільно); 1-34: F (незадовільно) студенти не вміють встановлювати контакти з іншими, без допомоги викладача не визначають мету і завдання спілкування, мають обмежений словниковий запас, не беруть участі в дискусіях, не вміють обґрунтувати відповіді, уникають участі в обговоренні питань.

Критерії оцінювання діалогічного мовлення

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень
Незадовільно	1-34 F	Студент відповідає на елементарні запитання короткими репліками, які лише частково реалізують комунікативну мету.
	35-39 FX	Студент бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання; комунікативна мета досягається ним (нею) лише частково.
Задовільно	60-63 E	Студент бере участь у діалозі за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, дотримується елементарних правил поведінки в розмові, загалом досягає комунікативної мети, проте може відхилитися від теми, його (її) мовлення характеризується стереотипністю.
	64-73 D	Студент загалом досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його (її) репліки в основному змістовні, відповідають основним правилам поведінки в розмові, нормам етикету, участь у діалозі здійснюється переважно за допомогою вчителя або співрозмовника, спирається на запропонований зразок.
Добре	74-81 C	Студент самостійно складає діалог з проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення (чітко висловлює думки, уміє сформулювати цікаве запитання, дати влучну, змістовну відповідь, виявляє толерантність, стриманість, коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника), особиста позиція виражається порівняно нечітко, аргументація відзначається оригінальністю, самостійністю.
	82-89 B	Студент складає діалог за проблемною ситуацією, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури, вміння чітко формулювати думки, обґрунтовуючи власну позицію, виявляє готовність уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, даючи йому можливість висловитися; дотримується правил мовленнєвого етикету; структура діалогу, мовне оформлення його реплік у цілому відповідають нормам.
Відмінно	90-100 A	Студент складає глибокий за змістом і досконалий за формою діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми та визначивши проблему для обговорення, демонструючи вміння уважно й доброзичливо вислухати співрозмовника, коротко, виразно, оригінально сформулювати свою думку, дібрати цікаві, влучні, переконливі аргументи на захист своєї позиції, у тому числі й із власного життєвого досвіду, зіставити різні погляди на той самий предмет, змінити свою думку в разі незаперечних аргументів іншого; дотримується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові.

Критерії оцінювання медіапроекту

Критерії, за якими здійснюється оцінювання:

Інтеграція таких об'єктів як текст, графіка, відео, анімація та звук для підтримки інформації та основного змісту. **Співпраця:** спільна робота для досягнення навчальних та інтелектуальних завдань, які не можуть бути одержані поодиночі. **Зміст** має бути логічно викладений, представлені основні ідеї, концепції, теоретичні положення.

Відмінно (90-100б; А). Студенти ефективно та творчо застосовують потужність саме тих мультимедіа ефектів, які прийнятні для даного виду роботи. Використані всі елементи.

Під час демонстрації презентації технічних проблем не виникає. Студенти ефективно співпрацюють як команда, в якій розподілені обов'язки. Усі вміють зробити кожен елемент презентації. Результат їх роботи відображає вклад кожного і має бути набагато кращий, ніж вони б працювали поодиночі. Має задовольняти всім критеріям нижчого рівня і одному або двом таким: відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня; показує явне поглиблення та розуміння теми; притягує увагу аудиторії.

Добре (82-89б; В). У презентації використані 3 і більше мультимедійних ефектів в збалансованому, привабливому та доступному вигляді. Можуть бути декілька технічних не дуже серйозних проблем. Елементи показують оригінальність роботи. За невеликим виключенням, більшість ефектів сприяють доброму розкриттю теми. Студенти працювали разом як команда на всіх етапах проекту. Успіх досягається завдяки різним вмінням/талантам окремих членів. Кожен відповідає за окрему ділянку роботи. Проект має чіткі цілі, відповідні темі. Включена інформація добута із різноманітних джерел. Проект корисний не тільки для студентів, які його створили.

Добре (74-81б; С). У презентації використано 2 чи більше медіаефектів. Є деякі технічні проблеми, з деякими ускладненнями але перегляд все ж можливий. Студенти працювали разом, розподіливши ролі/завдання між собою. Більшість учасників відповідально справилися зі своїми завданнями. Непорозуміння вирішувались продуктивно. Проект представляє інформацію структуровано, зрозуміло для аудиторії. Зроблений акцент на важливих питаннях.

Задовільно (64-73б; D). В презентації використано 2 чи більше медіаефектів, але технічні проблеми не дозволяють ефективно її демонструвати, чути чи розуміти зміст. Презентація є результатом спільної роботи, але її робили тільки декілька членів групи. Наявне неефективне спілкування, невирішений конфлікт, що не дозволив завершити важливі моменти спільної роботи. Проект сфокусований на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура, але вона не явна з показу. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні.

Задовільно (60-63б; E). У презентації використано не менше 2 медіаефектів, але технічні проблеми не дозволяють ефективно її демонструвати, чути чи розуміти зміст. Презентація є результатом спільної роботи, але її робили тільки декілька членів групи. Наявне неефективне спілкування, невирішений конфлікт, що не дозволив завершити важливі моменти спільної роботи. Проект сфокусований на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура, але вона не явна з показу. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості.

Низький рівень (35-39б; FX, 1-34б; F). Мультимедіа ефектів немає в презентації. Презентація була зроблена одним студентом, хоча можливо інші й допомагали йому. Проект здається випадковим, нашвидку зробленим, чи незакінченим. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми.

Критерії оцінювання монологічного мовлення

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень
Незадовільно	1-34 F	Побудоване висловлювання характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення
	35-39 FX	Студентові слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлювання, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлювання
Задовільно	74-81 C	За обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний, але студентові ще слід працювати над умінням самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова й синтаксичні конструкції
	82-89 B	Студент самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, вдало добирає лексичні засоби, але ще має вдосконалювати вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку
Добре	74-81 C	Студент самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; у цілому розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби, проте ще має працювати над умінням виразно висловлювати особистісну позицію і належно її аргументувати
	82-89 B	Студент самостійно будує послідовний, повний текст, урахує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.
Відмінно	90-100 A	Студент самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю та різноманітністю, стилістичною довершеністю

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів із самостійної роботи

Усне опитування

Оцінка «відмінно» - **90-100: А**- виставляється, якщо студент активно працює протягом усього заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом і показує при цьому глибоке оволодіння теоретичним матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання, допускаючи не більше 1—2 помилок або описок.

Оцінка «добре» - **82-89: В (добре); 74-81: С (добре)** - виставляється за умови дотримання таких вимог: студент активно працює протягом заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на відповідні літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів і подій або допущені 1—2 логічні помилки при розв'язанні завдань.

Оцінка «задовільно» – **64-73: D (задовільно); 60-63: E (задовільно)** - виставляється в тому разі, коли студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання теоретичного матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати завдання. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу або 3—4 логічних помилок при розв'язанні завдань.

Оцінка «незадовільно»- **35-59: FX (незадовільно; 1-34: F (незадовільно))**- виставляється в разі, коли студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення, виявлене невміння розв'язувати навчальні завдання.

Критерії оцінювання письмових відповідей

Під час письмового контролю студент за відповідь на запитання отримує максимально можливу оцінку *відмінно* » - **90-100: А** -за умови, якщо він дав правильну і вичерпну відповідь на поставлене запитання, при цьому показав високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ і навіть приклади з практики.

Оцінку *добре* - **82-89: В (добре); 74-81: С (добре)** - студент отримує, якщо він у цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав незадовільні знання літературних джерел, не підкріпив прикладами з практики.

Оцінку *задовільно* – **64-73: D (задовільно); 60-63: E (задовільно)** -отримує студент, якщо він дав неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументів, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури.

Оцінку *незадовільно* »- **35-59: FX (незадовільно; 1-34: F (незадовільно))** - отримує студент, якщо він дав неправильну або неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументів, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури чи взагалі нічого не відповів. Оцінка за завдання повинна бути зменшена за суттєве

випущення теоретичних положень, а також за нерозбірливий почерк, орфографічні, лексичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання письмових відповідей (модульний контроль)

Під час письмового контролю студент за відповідь на запитання отримує максимально можливу оцінку *відмінно* - **90-100: А (відмінно)**- за умови, якщо він дав правильну і вичерпну відповідь на поставлене запитання, при цьому показав високі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ і навів приклади з практики.

Оцінку *добре* - **82-89: В (добре); 74-81: С (добре)** - студент отримує, якщо він у цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав незадовільні знання літературних джерел, не підкріпив прикладами з практики.

Оцінку *задовільно* – **64-73: D (задовільно); 60-63: E (задовільно)** - отримує студент, якщо він дав неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументів, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури.

Оцінку *незадовільно* - **35-59: FХ (незадовільно); 1-34: F (незадовільно)** - отримує студент, якщо він дав неправильну або неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументів, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури чи взагалі нічого не відповів.

Оцінка за завдання повинна бути зменшена за суттєве випущення теоретичних положень, а також за нерозбірливий почерк, орфографічні, лексичні та стилістичні помилки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

У ході поточного, модульного та семестрового контролю використовуються тестові завдання різної кількості, що оцінюються таким чином:

50 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцінка	У кількості правильних відповідей
«90-100»	50
«82-29»– 49	48 – 44
«74-81»	43 – 38
«64-73»	37 – 30
«60-63»	29 – 25
«1-39»	24 – 1

25 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцінка	У кількості правильних відповідей
«90-100»	25
«82-29»	24
«74-81»	23 – 22
«64-73»	21 – 17
«60-63»	16 – 14
«1-39»	13 – 0

30 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцінка	У кількості правильних відповідей
«90-100»	30
«82-29»	29-28
«74-81»	27 – 25
«64-73»	24 – 19
«60-63»	16 – 18
«1-39»	15 – 0

15 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцінка	У кількості правильних відповідей
«90-100»	15

14 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцінка	У кількості правильних відповідей
«90-100»	14

7 ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ)

Оцін	У кількості правильних

«82-29»	14	«82-29»	13		<i>відповідей</i>
«74-81»	13 – 12	«74-81»	12	«90-100»	7
«64-73»	11	«64-73»	10 – 11	«82-29»	6
«60-63»	8 – 9	«60-63»	8 – 9	«74-81»	5
10		«1-39»	7	«64-73»	4
«1-39»	7 – 0	– 0		«60-63»	3
				«1-39»	2 – 0

Критерії оцінювання усної відповіді

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень
Незадовільно	1-34 F	Студент може розрізняти об'єкти вивчення.
	35-39 FX	Студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
Задовільно	60-63 E	Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
	64-73 D	Студент виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
Добре	74-81 C	Знання студента є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його логічна, хоч і має неточності.
	82-89 B	Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
Відмінно	90-100 A	Студент має системні глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. — Л., 1992.- 251 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» - К.: Світич, 2008. – 430 с.
3. Білан М. С, Стельмащук Г. Г. Український стрій. — Л., 2000.- 194 с.
4. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов.- К., Вища шк., 2002.-407с.
5. Васіна О. Літопис українського одягу. — К.: Знання, 2002. -243 с.
6. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки / Упоряд. Н.С.Шумада. – К.: Веселка, 1989. – 606 с.
7. Козлова С.А. Как знакомить детей с родным краем // Дошкольное воспитание. – 1981. - № 5. – С. 9-11.
8. Культура і побут населення України. — К.: Знання, 1993.- 234с.
9. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 475с.
- 10.Обручев С.В. Вивчай свій рідний край. – К.: Радянська школа, 1953. – С. 134.
- 11.Сергійчук В.І. Національна символіка України.— К.: Знання, 1992.- 136 с.
- 12.Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. - К.: Знання, 1985. – 367 с.
- 13.Сухомлинський В.А. Батьківська педагогіка. – К.: Знання, 1979. – 274 с.
- 14.Українське народознавство: Навч. посіб. /За ред.. С.П.Павлюка.-2-ге вид.- К.:Знання, 2004.- 570с.

Додаткова література

1. Артюх Л. Ф. Українська народна кулінарія. — К.: Знання, 1977.- 189 с.
2. Данилюк А. Г. Українська хата. — К.: Знання, 1991.- 73 с.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість. — К.: Знання, 1990.- 271 с.
4. Коровицький О. О., Тканко З. О. Моделювання костюма в Україні ХХ ст. — Л., 2000. -194 с.
5. Мій рідний край, моя земля: Українське народознавство у дошкільному закладі /Програма та довідковий матеріал вихователям дошкільних закладів. — Одеса, 1993.- 35 с.
6. Самсоник Н.Ф. Народна мудрість // Дошкільне виховання. — 1989. - № 3.- С.13-15.
7. Семиліточка. Українські народні казки. — К.: Веселка, 1999.- 318 с.
8. Скуратівський В. Українські традиції, свята та обряди // Дошкільне виховання. — 1992. - № 2-3. — С. 14-15.
9. Стельмахович М.Г. Народне дитинознавство. — К.: Знання, 1991. — 174 с.
- 10.Стельмахович М.Г. Українська етнопедагогіка // Радянська школа. — 1989. - № 6.- С. 25-27.
- 11.Стельмахуц Г. Г. Традиційні головні убори українців. — К., 1993.- 95 с.
- 12.Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. — К, 1992. -375 с.
- 13.Чебатюк О.Ю. Календарно-обрядові пісні. — К.: Знання, 1987.- 116 с.
- 14.Шкаріна Л.Ф. Ознайомлення дітей з творами живопису// Дошк. виховання. — 1993.-№1. —С.14-16.
- 15.Яницька О.Ю. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку.— Рівне, 1992.- 173 с.

Internet – ресурси

1. <http://www.library.kherson.ua/>(Краєзнавство Херсонщини).

2. <http://slovogray.narod.ru/>
3. <http://teacher.at.ua>
4. <http://proridne.org>